

การประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสินบน
ของการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่
ตามภารกิจของหน่วยงาน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘
ขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาค้าว ตำบลปลาค้าว
อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

จัดทำโดยสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลปลาค้าว

ประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประเด็นเกี่ยวข้องกับการเรียกรับสินบน ขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาค้าว ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘

๑. วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการ ป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไปมาตรการป้องกันการทุจริตสามารถจะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้นการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริต ให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่นหรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีให้นำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

๒. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ ดังนั้น สาเหตุของการทุจริตอาจเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ของตนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก เช่น การรับสินบน การทุจริตเกิดจากความร่วมมือระหว่างข้าราชการ นักการเมือง และนักธุรกิจ(ภาคเอกชน) ในการใช้กฎหมายหรือช่องว่างของกฎหมายแสวงหาประโยชน์สร้างเงื่อนไขต่าง ๆ ตามกฎหมายเพื่อให้สามารถนำมาใช้แสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง นำมาสู่การ “ทุจริตเชิงนโยบาย”

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุการทุจริต

- การขาดคุณธรรม ได้แก่เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความมีหิริโอตตัปปะ ความกตัญญูกตเวที
- การขาดอุดมการณ์ และอุดมคติ ซึ่งหากขาดอุดมการณ์และอุดมคติ จะเป็นผู้ขาดเป้าหมายในชีวิต จะทำทุกอย่างเพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์ มีจิตใจที่มีตบอด การทำงานอย่างมีอุดมการณ์หรืออุดมคติจะดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม มีคุณธรรมความดี
- การมีค่านิยมที่ผิด เห็นการทุจริตเป็นวิถีชีวิตเป็นเรื่องปกติ เห็นคนชื้อเป็นคนเช่อ เห็นคนโกงเป็นคนฉลาด
- การใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม คนมีอำนาจมีความโลภเห็นแก่ตัว ย่อมจะคอร์รัปชั่น การมีอำนาจอย่างเดียวไม่ทำให้คนทุจริต แต่จะเป็นคนทุจริตเมื่อมีทั้งอำนาจและความโลภ
- มีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย คือ การไม่ประมาณตนเอง ใช้เงินเกินตัว ทำให้เกิดการยักยอกเงิน หรือการเบิกเงินเกินกว่าสิทธิที่จะเบิกได้

รูปแบบการทุจริต

- การทุจริตสีดำ หมายถึง การทุจริตที่คนทั่วไปเห็นพ้องว่าผิด และสมควรถูกดำเนิน และควรถูกลงโทษ
- การทุจริตสีเทา เป็นการกระทำที่คนส่วนหนึ่งเห็นว่าผิดควรถูกลงโทษ แต่อีกส่วนหนึ่งเห็นต่างออกไป และคนส่วนใหญ่ไม่มีความเห็นคลุมเครือ
- การทุจริตสีขาว เป็นความน่ากลัวเพราะเป็นสนิมที่กัดกร่อนสังคมไทย เพราะคนส่วนใหญ่ยอมรับได้ เช่น การเข้าอบรมสาย ออกก่อนเวลา(จุดเล็กของการเริ่มต้นจากการไม่สุจริตต่อตัวเอง) การแข่งแถว การใช้อภิสิทธิ์ การให้ค่าน้ำร้อนน้ำชา สินน้ำใจ เหล่านี้ เป็นจุดที่น่ากลัวที่สุด เพราะทุกคนมองเป็นเรื่องธรรมดาตามาก ต้องการความรวดเร็ว ทั้งนี้ การทุจริตสีขาว เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่คนในสังคมอาจจะยังไม่ตระหนักถึง

ข้อเสนอต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กร ที่ผู้ใหญ่ในองค์กรไม่ช่วยพรรคพวก เช่น นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์(ลี กวน ยู) เคยประสบปัญหาการทุจริต เช่นเดียวกับเมืองไทย แต่เขาแก้ปัญหาได้ในช่วง ๔๐-๕๐ ปี และปัจจุบันติดอันดับความโปร่งใสอันดับต้นๆ ของโลก (เมืองไทยเรียนรู้อยู่) ดูงานประเทศต่างๆ เยอะ ตัวชี้วัดเยอะในการวัด ITA แต่ก็ตอบตัวชี้วัดไม่เคยตรงเลย หรือแม้แต่ประเทศจีน มีการดำเนินการอย่างเฉียบขาดกับผู้ทุจริต เมืองไทยต้องใช้เวลา นานมาก เรื่องทุจริตน่าอาย เปิดเผยไม่ได้ เป็นการประจานคน เพราะกฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ อาจกล่าวได้ว่า ถ้าเราจะเปลี่ยนแปลงจริงๆ คนที่มีอำนาจต้องเปลี่ยนแปลง หากไม่เปลี่ยนในตัวบุคคลโอกาสไม่เกิดขึ้น การป้องกันการทุจริต ไม่ใช่มาตรการที่สวยหรู ไม่ใช่การพูด หรือการประกาศเจตนารมณ์แล้วจะหายไป

ประเด็นความโปร่งใส ซึ่งเกี่ยวข้องกับ พรบ.ข้อมูลข่าวสารข้อสำคัญ สุดท้าย การเข้าไปดูข้อมูลยากมาก ทั้งที่หลายเรื่องเป็นข้อมูลสาธารณะที่ประชาชนจะต้องรู้ แต่กระบวนการเข้าถึง หรือการเปิดเผยข้อมูลมีขั้นตอน มีกฎหมายที่ยาก และมีข้อยกเว้นการไม่ต้องปฏิบัติเยอะ และหากเป็นคดีต้องฟ้องศาลก็ต้องใช้เวลา นาน เพราะฉะนั้น การที่ประชาชนต้องการข้อมูลเหล่านี้ จึงนานกว่าปกติจึงจะขอได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน หรือเครือข่าย ซึ่งเป็นเรื่องยากอีกเหมือนกันที่จะชวนประชาชนมาให้เห็นผลกระทบของการทุจริต และความเป็นพลเมืองของคนไทยมีน้อยมาก อาจต้องกลับไปสู่การสร้าง “คนไทย” ให้เป็น “พลเมืองไทย” ดังนั้น กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนไทย ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และไม่ใช้ทำปีละครั้ง อาจต้องมีการทำในภาพรวมของทุกกระทรวงที่เป็น AGENDA เลย มีทั้งการรณรงค์ ให้ความรู้แก่สาธารณชน ขบวนการมีส่วนร่วมในภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ภาคการศึกษา ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นกิจกรรมใกล้ ๆ ตัว ผ่านเกมส์ การละเล่นสนุกสนาน แต่แทรกด้วยเนื้อหา ให้เห็นผลกระทบ เลิกการให้นั่งฟังบรรยาย

สังคมเหล่านี้ ทำให้การป้องกันการทุจริตไม่เรียกว่าล้มเหลว แต่ย่ออยู่กับที่ คือ

- การขาดภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง และมีทรัพยากรเพียงพอ ทำอย่างไรเราจะมีเอ็นจีโอที่หลากหลาย สามารถติดตามข้อมูลได้
- สถาบันที่เรียกว่า Policy Watch คือสถาบันที่คอยติดตาม วิเคราะห์นโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีอยู่น้อยมา การวิจารณ์ต้องวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาไร้อคติ
- สื่อที่มีคุณภาพ

หลายเรื่องที่เป็นความสำเร็จของภาคประชาชน ผมเห็นที่ขอบติดตามเพจหมาเฝ้าบ้าน ร่วมขับเคลื่อนภาคประชาชน เช่น การทุจริตยาและเวชภัณฑ์ การซื้อรถดับเพลิงของ กทม.

- การเปลี่ยนทัศนคติของสังคม

- ควบคุมบูรณาการกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย การฟ้องร้องดำเนินคดี การพิพากษา การสร้างความเชี่ยวชาญให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

- การดำเนินการคดีทุจริต ไม่ควรดำเนินการรายคน แต่ควรดำเนินการเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ ในภาครัฐจะเกิดขึ้นเป็นสายงานในองค์กรลดหลั่นกันตามสายงานของแต่ละกลุ่มของการจัดการ เชื่อมโยงเข้ากับระบบอำนาจและระบบอุปถัมภ์(เช่น เงินสงเคราะห์ของ พม.)

- ในระดับบุคคลควรมีการสร้างค่านิยมความมีจริยธรรม ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก โดยให้สถาบันครอบครัวเข้ามามีบทบาทร่วมด้วย

๓. ขอบเขตการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประเด็นเกี่ยวข้องกับการเรียกรับสินบน ขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลปลาข้าว ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘ แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริตออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๓.๑ ประเมินความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาต ของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)

ลำดับที่	เหตุการณ์ความเสี่ยง/โอกาสโครงการกิจกรรม	การประเมินระดับความเสี่ยง				มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	
๑.	การขออนุญาต ก่อสร้างอาคาร รื้อถอน ดัดแปลงอาคาร อาจมีการรับสินบนจากผู้ขออนุญาตก่อสร้างอาคาร รื้อถอน ดัดแปลง เพื่อให้ตรวจผ่านมาตรฐาน	☒				<ul style="list-style-type: none"> - มาตรการให้ ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ มาตรการ ป้องกัน การขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนกับ ผลประโยชน์ ส่วนรวม และจัดทำคู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับ ซ้อน ส่งเสริมการทำงานอย่างมีอุดมการณ์หรืออุดมคติในการดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม มีคุณธรรมความดี - ปลูกจิตสำนึก และค่านิยม กำหนดนโยบาย เสริมสร้าง แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ - ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการ - ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาข้าวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง - สร้างกลไกและระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจ มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
๒.	การขออนุญาต ขุดดิน ถมดิน อาจมีการใช้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อให้ เกิดประโยชน์ส่วนตน	☒				
๓.	การออกใบอนุญาตให้จำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ หรือใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ อาจมีการจ่ายค่าน้ำร้อนน้ำชาเพื่อความรวดเร็วในการออกใบอนุญาต	☒				

๓.๒ การใช้อำนาจตามกฎหมาย

ลำดับที่	เหตุการณ์ความเสี่ยง/โอกาสโครงการ กิจกรรม	การประเมินระดับ ความเสี่ยง				มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง
		ต่ำ	ปาน กลาง	สูง	สูง มาก	
๑.	การใช้อำนาจตามกฎหมายในการเรียกเก็บภาษี เช่น - ภาษีโรงเรือนและที่ดิน - ภาษีป้าย เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ของตนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก หรือรับสินบนเพื่อประเมินภาษีต่ำกว่าความเป็นจริง	☒				<ul style="list-style-type: none"> - มาตรการให้ ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ มาตรการ ป้องกัน การขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนกับ ผลประโยชน์ส่วนรวม และจัดทำคู่มือการ ป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ส่งเสริมการทำงานอย่างมีอุดมการณ์หรืออุดมคติในการดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม มีคุณธรรม ความดี - ปลุกจิตสำนึก และค่านิยม กำหนดนโยบาย เสริมสร้าง แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ - ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการ - ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาเค้าอย่างจริงจังและต่อเนื่อง - สร้างกลไกและระบบการตรวจสอบการใช้ อำนาจ มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
๒.	- การใช้กฎหมายหรือช่องว่างของกฎหมายแสวงหาประโยชน์ สร้างเงื่อนไขต่างๆ ตามกฎหมายเพื่อให้สามารถนำมาเรียกรับสินบนหรือใช้แสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง นำมาสู่การ “ทุจริตเชิงนโยบาย” เช่น ออกนโยบายจัดซื้อจัดจ้างเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และมีการเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องนำสินค้าคุณภาพต่ำแต่ราคาเท่ากับหรือสูงกว่าท้องตลาดมาทำการจัดซื้อจัดจ้าง	☒				

๓.๓ การจัดซื้อจัดจ้าง

ลำดับที่	เหตุการณ์ความเสี่ยง/โอกาสโครงการ กิจกรรม	การประเมินระดับ ความเสี่ยง				มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง
		ต่ำ	ปาน กลาง	สูง	สูง มาก	
๑.	<p>ขั้นการเผยแพร่ข่าวการจัดซื้อจัดจ้าง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการเผยแพร่ข่าวการเสนอราคา หรือมีการเผยแพร่ในวงจำกัดเผยแพร่ในระยะเวลาที่สั้นเกินไปทำให้ผู้สนใจไม่มีเวลาเพียงพอต่อการเตรียมขอเสนอ เพื่อเอื้อประโยชน์รับสินบนกับผู้รับจ้างบางราย 	☒				<ul style="list-style-type: none"> - มาตรการให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ มาตรการ ป้องกัน การขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนกับ ผลประโยชน์ส่วนรวม และจัดทำคู่มือการ ป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ส่งเสริมการทำงานอย่างมีอุดมการณ์หรืออุดมคติในการดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม มีคุณธรรม ความดี - ปลุกจิตสำนึก และค่านิยม กำหนดนโยบาย เสริมสร้าง แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ - ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการ - ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาเค้าอย่างจริงจังและต่อเนื่อง - สร้างกลไกและระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจ มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
๒.	<p>ขั้นการบริหารสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารโครงการ (upervision)</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการเรียกรับสินบนเพื่อตรวจงานที่ส่งมอบโดยคุณภาพกว่าที่กำหนดไว้ในสเปกหรือไม่ครบถ้วนหรือล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้ในสัญญาแต่เจ้าหน้าที่ตรวจรับและอนุมัติให้เบิกจ่ายเงินได้ 	☒				
๓.	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเอื้อประโยชน์เรียกรับสินบนในการกำหนดสเปกของสินค้าที่จะจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อกีดกันผู้รับจ้างรายอื่นไม่ให้เข้าแข่งขันราคาได้ 	☒				

๓.๔ การบริหารงานบุคคล

ลำดับที่	เหตุการณ์ความเสี่ยง/โอกาสโครงการ กิจกรรม	การประเมินระดับ ความเสี่ยง				มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง
		ต่ำ	ปาน กลาง	สูง	สูง มาก	
๑.	การเรียกรับสินบนเพื่อต่อสัญญาจ้าง ของพนักงานลูกจ้างที่สัญญาสิ้นสุด	☒				<p>- มาตรการให้ ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมใน การดำเนินงาน และ มาตรการ ป้องกัน การขัดกัน ระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนกับ ผลประโยชน์ ส่วนรวม และจัดทำคู่มือการ ป้องกันผลประโยชน์ ทับ ซ้อน ส่งเสริมการทำงานอย่างมีอุดมการณ์หรือ อุดมคติในการดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม มีคุณธรรม ความดี</p> <p>- ปลูกจิตสำนึก และค่านิยม กำหนด นโยบาย เสริมสร้าง แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่</p> <p>- ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการ</p> <p>- ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบขององค์การ บริหารส่วนตำบลปลาเค้าอย่างจริงจังและต่อเนื่อง</p> <p>- สร้างกลไกและระบบการตรวจสอบการใช้ อำนาจ มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ</p>
๒.	การเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการ โอน การย้ายไปปฏิบัติราชการ	☒				
๓.	การให้สินบนกับหัวหน้าหน่วยงาน เพื่อแลกกับความคิดความชอบในการ เลื่อนขั้นเงินเดือน	☒				

จัดทำโดย
นายคมสัน คอแก้ว
นิติกรชำนาญการ

.....